

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK DAGBLADET

Kolmapäeval, 20. märtsil 1974

Nr. 22 (3910)

16. aastakäik

1976 a. E. Päevade ettevalmistused on alanud ka Rootsis

1976-nda aasta Ülemaailmsete Eesti Päevade ettevalmistus Rootsis algas laupäeval 9. märtsil esimese praktilise sammuga: valiti uus Ülemaailmsete Eesti Päevade Rootsi Komitee. Et asja vastu huvi on suur üle kogu maa, kriipsutas alla asjaolu, et esindatud olid 65 organisatsiooni. Loodud komitee ja sellega ühenduses ettevalmistuste juhiks valiti Lend Läände korraldaja ja eelmise komitee peasekretär fil. mag. Richard Norvell, kes rõhutas, et ta esindab skautlikke noori ja tahab olla poliitiliselt erapooletu.

Kuna eelmistel Eesti Päevade rahvuskongressi kaudu tekkis poliitilisi konflikte sise- poliitilisel pinnal, siis püütakse seekordsete Eesti Päevade ettevalmistamisel lahus hoida Eesti Päevade ja rahvuskongressi ettevalmistamine.

Nii tegutseb Ülemaailmsete Eesti Päevade Komitee ainuüksi üldpidustuste ja reisi

probleemidega. Seda apoliitilist suunda kriipsutas alla kogu juhtimise minek skautlike noorte esindajate kätte – peale skautmaster Richard Norvelli on tema lähemaiks kaastööliks abiseimehena ja peasekretärina skautmastrid tehn. dr. Ivar Paljak ja tsiv. ins. Sven Hanson.

Koosolekul kerkis üles ka n.n.

"ringkondade süsteem", kuna eelmisele komiteele andis esimehe Rootsi Eestlaste Esindus, siis peaks seekord esimehe andma Eesti Komitee ringkond. Esitati dr. Ivar Paljaku kandidatuur. Pärast diskussiooni võitis arvamine, et juhtimine peaks olema eeskätt võimalikult efektiivne ja kogunud kätas ja sealjuures ka sisepoliitiliselt erapooletu.

Norvell rõhutas oma kandidatuuri üleskerkimisel erisõnavõttus, et ta on nõus kandidatuurima ainult apoliitilise skautliku organisatsiooni poolt ülesseatuna. Ta ei taha esimehena esindada ühtegi poliitilist organisatsiooni ja kavatseb esineda neutraalsena nende vahel. Ta valiti suure enamusega komitee esimeheks. Kuueliikmelisse juhatusse valiti Muusa Ericson, Ingrid Tarkpea, Voldegar Krüppelman, Elmar Pettai, Rein Puusepp ja Johannes Äro.

Elavate sõnavõttude järele võeti vastu täiendatud ja ajakohastatud komitee tegevuse statutu, mille järele ka seekordse reisi Baltimoreesse korraldab Eesti Skautlik Noortemälv Rootsis Lend Läände IV nimetusel all. Statutu järele võib juhatus koostöös juurde inimesi, kes osutavad töö teostamisel vajalikeks. Samuti

Järg lk 7



Juhatus liikmeid ja kohalike orgide esindajaid E. Päevade Rootsi Komitees. Ees vasakult Elmar Pettai (E. Kultuuri Koondis), Leo Kurupää (eelmise Rootsi komitee esimees), Richard Norvell (uue Rootsi komitee esimees), Sven Hanson (peasekretär), A. Jakobson (Boräsi ES esimees). Tagareas Lembit Pella (Eskilstuna ES esi-

mees), V. Krüppelman (Ettevõtjate ühing), Muusa Ericson (Stockholmi Naiskoores esimees), J. Äro (Norrköpingi orgid), Rein Asu (Malmö ES esimees), Ingrid Tarkpea (Tuulemaa gaidliik), E. Lilleste (Göteborgi ES esimees), Rein Puusepp (Soomepoisid). (Foto Lepper).

Prof. Kauri Esinduses: Aeg on näidata et eestlased omavad poliitilist küpsust

Rootsi Eestlaste Esinduse korraline istung 9. ja 10. märtsil Stockholmis 47 saadiku osavõtul, kujunes eriti elavaks ülemaailmseteks nõupidamiseks. Arutusel olid lähenevad uued üldvalimised, eestlaste Rootsi saabumise 30-nda aastapäeva tähistamine, Esinduse põhikorra muutmine ning erinevad seisukohad meie rahva olukorrast nii kodumaal kui väljaspool.

Kahapäevast istungjärku lõpetades ütles Esinduskogu esimees prof. Hans Kauri kokkuvõttes, et ta on imponeeritud nii tehtud tööst kui ka kaasmaalaste mõistvast suhtumisest, mis on aidanud Esinduse majanduslikku olukorda parandada: "Oleme kravitud oma ambitsioonide nivoo kõrgeks ja pole imestada, et me sellelt pinnalt esitame kriitikat ja vastukriitikat iseendale. Meie töötame oma rahva kasuks ja igauks tahab selles töös anda parimat.

Prof. Hans Kauri oli ka töös koostööle avajaks. Kümneleja tuletas meelde, et tulime pagulusse 30. aasta eest materiaalselt vaesena, ent valmsete rikkustega, oskustega ja elujõuga. Oleme palju saavutanud:

Ei ole kerge leida 70-80 000. pealist ühiskonda, kust oleks tulnud nii suur protsent ülikooli õppejõude-teadlasi, majandusjuhte, tehnikuid-insenere kui eesti ühiskonnast välismaal. Olgu see näide toodud ainult illustreerimaks eelmene väidet, et kõik rahvad on väärtuslikud ja vajalikud.

Rahva suurus pole mingi vaimse jõu mõõdupuu. Nõnda on siis ka meie püüdluseks – kätte võidelda ja tagada sellele eesti ühiskonnale paremad arengu ja säilimise võimalused. Pole olnud asjata ega põhjendamata, et Esindus on alusest peale seisnud valvel meie kultuurilise isolemise ja loomingu võimulaste eest.

Kui nüüd, kolmekümnendal eksil-aastal, ilmneb tunde-

Järg lk 7



Prof. Hans Kauri

Kolmas "EI" pressitoetuse osas EPL-ile

Presstödsnämnden otsustas oma koosolekul juba kolmandat korda ettevalmistada seaduse ette nähtud pressi toetustootuse andmise Eesti Päevalehele. Motiveering ei ole muutunud ja juhtakse tähelepanu 1971 ja 1972 aasta seisukohavõttudele, milles, nagu riigipäevavaldistest samas kiitumises selgus, läksid välja keelekõltsimusest. Ajaleht, mis ei ole rootsi keeles ilmuv, ei saa olla "üldine uudistevahendussajaleht" pressitoetuse määramise mõttes, olgu ta siis nii uudiseid vahendav kui tahes.

Otsusele hääletasid vastu Presstödsnämndeni liikmed H. Winberg ja B. Molin, kellest esimene esindab moderaate, teine folkpartieiti.

Winbergi reservatsioonid üteldakse:

– Viidates sellele, mida olen varematas reservatsioonides Eesti Päevalehe kohta Presstödsnämndis tehtud otsuste puhul märkinud aastatel 1971 ja 1972, leian, et takistus ei ole olnud ajalehe esilisele produktioontootuse saamiseks vastu tulla aastal 1973. Seepärast pidanuks otsus olema jastav.

Molini reservatsioonid üteldakse:

– Leian, et Eesti Päevalehe esilise produktioontootuse saamiseks tuleks otsustada jaa-tavalt, kuna seda ajalehte tuleb lugeda üldiseks uudistevahenduseleheks päevalehe iseloomuga ja kuna see on teisejärgu ajaleht väljandmiskohas. Asjaolu, et

ajaleht ilmneb eesti keeles, ei tohiks olla põhjuseks produktioontootusest keeldumisele.

Tsentrumerakonna esindaja Allan Pettersson, kes tegelikult lükkas vastu, on pidanud vajalikuks ka seekord kirjutada n.n. seigutuse, millega ei ole aga vaimilt reservatsioon, nagu eelmises Pettersson ütles:

– Printsibis peavad ka need ajalehed, mis ei ilmu rootsi keeles võima kasutada produktioontootust. Minu arusaamisest on see aga kaheldav praeguste toetuse reeglite juures ja asja peab lähemalt proovima Pressutredning... Utredning peab järelikult minna arvamise järele pöörduma seigutada ja lähemalt täpsustada toetuse andmist ajalehtedele sellest ligist, mida on nimetatud" (Pettersson täpsustab siin konstitutsioonikomisjoni 1972 aasta seisukohta, milles rõhutada seigutada vajadust, et Pressutred-

Järg lk 7

EPL

TULEMUSETA

Kolmapäeval, 20. märtsil 1974

Willy Brandt oli see mees, kes astus Euroopas esimese sammu n.n. uueks poliitikaks N. Liidu vastu. 180-kraadilist pööret tehes julgelt ta Lääne-Saksamaa viia ära Adenaueri poolt järjekindlalt rõhutatud rajalt, milline ei tunnustanud mingeid N. Liidu vallutusi Euroopa ida- ja keskosades, eriti aga vägivaldset Saksamaa poolitamat kaheks erinevaks riigiks.

Kuigi Brandt otseselt Moskva satelliitidesteemi kuuluvale idatsoonile de jure tunnustust ei annud, leppis ta reaalselt poliitika huvides Moskva kogu selle tsoonile de facto tunnustamises riikliku ühikuna, avades viimasele tee UNO-sse ja rahvusvahelisesse organisatsioonidesse, samal ajal andes ka faktilise tunnustuse Euroopa status quo, järelikult ka Moskva poolt sõja ajal ja pärast seda loodud piiridele. Poliitika muutudus oli nii põhjapanev oma tähenduselt, et Norra storting premeeris Brandti Nobeli rahuauhinna, jagades tema usku, et alanud on uus epohh ida ja lääne läbikäärmises.

Nüüd, kus Brandti rahuauposti oreol on tuhmuma hakanud ja Bonni-Moskva paktid on mõnda aega funktsioneerinud, on muidugi põhjust lähemalt vaadelda, kuivõrra siis pinevus tegelikult vähenes ja kuivõrra saabus "uus epohh" Euroopale ja kogu maailmale? Kuna alustaja oli Saksamaa, siis vaatame kõigepealt sinna.

Willy Brandt on sattunud tõsisesse usalduskriisi ja seda mitte ainult sisepoliitiliste eksimuste, vaid määralt ka välispoliitiliste ebaõnnestumiste tõttu.

Saksa rahvale, kellest viimase gallupi järele praegu ainult 32 protsenti on valmis toetama uuesti Brandti, on nimelt selgunud, et Brandti uus idapoliitika ei olnud mitte midagi muud kui suur naiivsus, kus tema oli ühepoolseks järeleandjaks ja teise poole käest loodetud vastuteneid jäid tulemata.

Ida ja lääne vahel on ka Saksamaal endiselt elektrooniline miinivõõ ja saksa rahva mõlema poole lähenemisele ei ole juttugi — paistab et lootused Saksamaa ühinemiseks on veel utopilisemaks muutunud kui nad olid Adenaueri ajal.

Brandt aitas lämmatada ida-rahvaste vabanemislootusi ja sumbutada nende usku läänesse ja demokraatiasse ja sump-tomaatilised on teated näit. Moskva ja Tallinnast, et seal just saksa rahvusest inimesed peavad eluga riskides demonstreerima, et maailma tähelepanu juhtida asjaolu, et neli vastu nende tahtmist N. Liidus kinni peetakse. Ka loodetud sakslaste väljajääd Poolast jäi varsti pärast paktilde allakirjutamist "vaikseks".

Willy Brandt, uskudes, et N. Liit tõsiselt on mures Saksamaa revanshismi pärast, ulatas ausalt lepituskäsi. Kremli võttis selle küll vastu, kuid mitte selles, et normaliseerida olukorda Euroopas ja teha lõppu imperialistlikele maadealistamisele, vaid just selleks, et saada Brandti abiga tunnustust oma endistele ja uutele vallutustele. Arusaadavalt ei saa sellisel viisil vähendada pinevust.

Pinevus on Euroopas latent-

selt üles ehitatud nendele rahvastele, kes kaotasid Hitleri ja Stalini manipulatsioonides ja hilisemas lääneliitlaste naiivsus oma vabaduse. Ja kuidas saab pinevust kaotada ka Saksamaal, kui saksa rahvast tuleb eraldada müüridega, okast-raatidega, müüridega ja verekoortega ja kui automaatskuulipildid tapavad kõik "eikeilegimaale" sattujad?

Brandt oli seda kõike Berliini linnapeana näinud, kuid ilmselt uskus ta, et Moskvas on kõik muutunud. Raudesiride ei ole aga avanenud. Ei inimestele ega ideedele.

Ei ole siis ime, kui Brandti enda lähedal seisnud intelligenti esindajad on kokkumull registreerinud tõsiasja, et Bonni-Moskva lepingute kiilvees on käinud vaimse sideme järjekindlalt vähendamine raudesiridega ja lääne-maailma vahel, terror ja tagakuusamine kõige läänelise, humanse, demokraatliku ja vaba vastu on suurenenud.

Selle sümboli "kinkis" irooniiline Moskva just Sak samaale (Moskva saadik teatas Bonnile just täpselt, et "meil on kink teile"!) suure sõimuvallangu väljajäetud Nobeli laureaadi Solzhenitsini.

N. Liidu vastuzhestid läänele on olnud üldiselt tühiused ja tähususetud. Onneks märgati seda juba Euroopa Julgeolekukonverentsi alguses ja enne kui N. Liit seal oleks saavutanud oma peaesmärgi: vallutuste tunnustamist. N. Liit ei kavatses aga ole kunagi kavatsenud oma vallutustest loobuda, isegi mitte nendest, nagu Balti riikide juhtumil, kus "aluseks" on häviväärne kokkulepe natsismiga.

Jutt "revanshismi" — kartusest" on lannseeritud vaid katetropagandane isooma imerialistlikele ja agressiivsetele kavatsustele, milliseid kinnitavad üksmeelse teated ennoolematus N. Liidu relvastumise. On muidugi illetav kõige selle juures, et lääs pakub abi teede ja transpordivahendite ehitamisel ja oritööjõu masinate saatmisel. Brandt ei ole nimelt üks naiivne.

Euroopa ei ole lähemale jõudnud stabiilsusele. Järjekorrale on rõhutatimist leidnud tõsiasja, et järeleandmised teevad vaid Kremli julgemaks ja häbenematumaks. Willy Brandt on neile jäänud rumalaks, naiivseks koolipoisiks. Respekt Adenaueri vastu oli teatavasti täielik, sest viimane oskas läbi näha Kremli tõelist eesmärki.

KLA

3x "EI"

Presidtsõnämnden jätkas oma kolmanda otsusega mitte anda Eesti Päevalehele seadusekohast produktsioonitoetust, eesti rahvusgrupi diskrimineerimist, sest nagu muhusest riigipäevakomisjoni ja pleenumi valdusist selgus, on peapühiseks asjaolu, et ajaleht ei ole rootsi keelne. Kui eestlased oma ajalehte muudaksid rootsikeelseks, avaneks sama sisu juures riigi rahakott.

Riigipäeval on uute valimis- tega vahekorrald muutunud, Presidtsõnämnden on aga endiselt otsustanud sotsiaal-

Järjekordne Balti aktsioon Genfis

GENF (VES) — Genfis jätkuvad Euroopa julgeoleku konverentsil Balti riikide küsimuse esilekerkimiseks toimus veebruarikuul teisel pooltel järjekordne aktsioon Ülemaailmse Balti Nõukogu korraldusel. Kohaleolnud kolme liikmelise meeskonna poolt võeti Ülemaailmse Balti Nõukogu mär-gukiri konverentsist osavõtjate mittekommunistlike riikide delegatsioonidele, loodi liisklikke kontakte ja anti informatsiooni ajakirjanduse, televisiooni ja raadio esindajatele.

Seekordsesse Balti meeskonda kuulusid USA läti keskkorraldus- siooni esimees dr. Spilners, läti Euroopa keskkorraldusiooni esimees Reinholds Londonist ja ajaleht "Võitleja" peatoimetaja Arnold Joonson Heidelbergist, kes toimus Ülemaailmse Eesti Keskkonkogu, USA Eesti Rahvusko- mittee ja Kanada Eesti Kesknõu- kogu ühise delegandina.

Joonson on ametlikult Genfi konverentsi juurde akrediteeritud ajakirjanik, mille tõttu temal on pääs konverentsi hoonesse. Ülemaailmse Balti Nõukogu märkukiri inglise keeles ja esimees Ilmar Päär alikirjaga käst- les kaht peapunkti: Euroopa jul- geoleku konverentsi moraalne va- tustus, nimelt rahvaste enesemää- ramise õiguse kindlustamine ka Balti riikidele, ja teiseks konve- rentsil internatsionaalne legalne vastustus, rakendama UNO põhi- korra sätteid ka N. Vene ja Balti riikide vahelkorraldamisel.

Inglisekeelne märkukiri tõlgiti ka saksa ja prantsuse keelde ja esitati komplektina, kuna eriti Eu- roopa riikides on rahvusvahelises suhetes prantsuse keel ulatuslikult tarvitusel ja konverentsile võib olla rida saksa keelega maid. Läti välisministeeriumi end. pressibüroo juhataja Reinholds käis inglise, prantsuse, Belgia, Türgi, Portugali, Shveitsi ja Hol- landi delegatsioonides, kus tema suur keelteoskus ja isiklikud tut- vused lüütsid aktsioonile kasuks.

Spilners käis USA, Kanada ja Skandinaavia maade delegatsioon-

demokraadid koos kommunistidega ja tsentrumiga, kellega on saavutatud n.n. lehmakaup- lemiskokkuleppe üksteise vast- tastikuseks toetamiseks.

Eestlaste puhul on tsentrumi esindaja sattunud piinlikku olukorda, mis nähtub tema kirjutatud eriseltusest, kuigi ta hääletas EPL vastu. Toetades selles seletuses mitterootsi- keelsetele (loe ka EPL-ile) sis- serändajate ajalehtedele toet- use andmist teoreetiliselt ja kaitses oma vastuhäälet praeg- use toetusmääruse ebaselgu- sega, unustab ta ära, et eest- laste puhul on tegemist praegu mitte mingite sisserändajatega vaid rootsi kodanikest vähe- musgrupiga, kel peaksid olema kõik need õigused seaduse ees, mis rootsi kodanikel.

Eriti paljukõnelev on vana otsuse kordamisel see punkt, kus EPL-i ei loeta määrusele vastavaks üldiseks uudiste le- heks selle tõttu et ta ei lümu rootsi keeles (vastav seisukoht selgus riigipäevakomisjoni ja pleenumi), kuna asja riigipäevakäsitluseel kõik üksmeel- set leidsid, et keel ei saa olla takistuseks. Presidtsõnämnden aravates on see aga siiski takistuseks vaatamata, mis arvati riigipäeval.

Eesti Päevalehe küsimuses ei ole lõplikku sõna veel öeldud. Asi kerib üles kolmandat kor- da ka riigipäeval ja loomulikult ka Presidtsõnämnden. Eestlased ei alustu nii kergelt, kui küsi- mused on rahvusgrupi õigus.

nides. Arnold Joonsoni hooles jäid saksa keele maad, alates Saksa Liiduvaharigist kuni väikes- Lichtensteinini. Ta esitas mär- gikirjad Lääne-Saksa suursaadiku dr. Guido Brunneri ja Austria suursaadiku Stelneri nimele.

Balti meeskonna neljandaks liikmeks, kes võitis osa aktsiooni kavandamisest, kuid ei võinud ise aktiivselt kasa teha, oli Läti saat- konnanõunik Arnold Skrebers, kes eluneb Genfis ja ei tohi seotut tegelikult Balti riikide "poliitikat teha".

Arnold Joonson võttis osa Shveitsi valituse poolt korralda- tud pressikonverentsist, mille avas suursaadik Dominice ja kus selgit- tati Shveitsi valituse põhjendusi senise Genfi Konverentsiooni paran- damiseks.

Pärast Genfi aktsiooni sõitis Ar- nold Joonson Luzerni, osa võtma seal märtsil algul toimuvast in- limguste konverentsist. Ta esines seal Ülemaailmse Eesti Kesknõu- kogu ametliku delegandina.



VELLO LUMI 2.21

Alles see oli, kui eesti kõrgus- hüppaja Jüri Tarmak võitis olüm- piakulla Münchenis ja tänuks samal aastal maailma kõrgushüppajate tippu tulemusena 2.25. Sellele hil- geaastale järgnes reaktsioon, kus- juures Tarmak kõhnis väe- va maailma teise tosinasse. Sa- maageiselt oli aga esile kerkinud uus täht, flopiistili harrastav Vello Lumi. Temast on nüüd saanud Tarmaku väärkas mantlipärja. Üleilidulistel kergejõustikuvõist- lustel Brjanskis jäi ta pärast 2.15 üksinda võistluspärale, ületas siis esimesel katsel 2.17 ja 2.19 ja vii- maks ka 2.21, mis alistus teisel katsel.

NELI ESIKOHTA UJUJAILE KANADAS

23. veebr. toimusid Torontos North York'i keskkoolide poiste ujumissuunaalid York University 25- meetri ujulas. Tihedas konkurent- sis saavutasid eesti noored Raimond Entmaa, Peeter Tildus, Martin Tildus ja Martin Jõgi silmapaistvaid tulemusi. Eskihoita- dele tulnuel anti üle auhinnaad, 17. aastane R. Entmaa saavutas uued võistluse rekordid 200 m. vabalt ujumises, aeg 2:04.9 ja 100 m. vabalt ajaga 55.9, mis on ühtlasi uus Väikeste rekord (end. T. Troost 56.2). Ta saavutas 50 m. vabalt aja 32.8, mis näpiti jai puudu eskihoast. Oleks R. Entmaa ujunud 100 m. kompleksujumisel, oleks tal kindel võit olnud, aga osa sai võtta vaid kolmest alast. Senini on nüüd E. Entmaa nimel 6 North Yorki kes- koolide rekordid. Peeter Tildus tuli esimeseks 100 m. seili stiliis, aeg 1:10.9 ja teiseks 50 m. seili ajaga 31.4 (uus eesti rekord). Martin Tildus (15 a.) ujutas 100 m. rinnul saavutas esimese koha, aeg 1:15.5, mis on samuti uus eesti rek- ord, ja jai näpiti teiseks 50 m. rinnul ajaga 34.7 (uus eesti rek.). Talle kuulus ka teine kooli junioride kompleksujumises aeg, 1:09.5. M. Tildus on mulde varem ujunud uut eesti rekordit 200 m. rinnul ajaga 2:43.0.

Gallupi ringküsimisel selgus, et Nixonil poolehoid on 3 prots. võrra tõusnud. Presidendi ametist kõr- valdamise vastu on 51 prots. ja poolt 38 prots. ameeriklastest.

Kaubandusministeeriumi kok- kuyõtte järgi suurenes USA kau- vahetus N. Venega 1973.a. 120 prots. võrra, 14 miljardid dollarini, mille võrra USA väljavedu, N. Venesse oli 976 miljoni dollari võr- ra suurem sisseveost.

Suur auhind Pongele

Tänavune "Books Abroad" kir- jandusauhind, milline on suuri- maid Nobeli auhinna kõrval su- hinasummaga 10.000 dollarit (400.000 krooni), anti Oklahoma Ülikoolis rahvusvahelise zhürii poolt, mille eesistujaks on eesti luuletaja ja selle ülikooli professor Ivar Ivask ja kuhu tänavu Rootsi delegaadina kuulus Dagens Nyhe- teri peatoimetaja Olof Lagercrantz, prantsuse luuletaja Francis Pongele.

Olof Lagercrantz on 4. märtsil Dagens Nyheteris pühendanud pi- kema kultuuritarkil auhinna ja auhinna vaatlemisele, kust sel- gub, et ka rootsi kirjanik ja poet Eyvind Johnson oli üks kandidaate, kes Lagercrantz arvates ei ole "mitte halvem luuletaja kui Ponge".

Punane Rist lubab järele kuulata. . .

NEW YORK (VES) — Teatavasti saatis Ü.E. Kesknõukogu Rahvus- vahelise Punase Risti kirja, milles paluti selgitada N. Vene poolt ära viidud E.V. presidendi Püti saatust.

Käesoleval nädalal saabus Kes- knõukogule Genfis, Rahvusvaha- lise Punase Risti peakorterist kiri, milles kinnitatakse kesknõukogu kirja jättesaamist ja lubatakse lu- batakse kohe saata informatsioon, kui võimalikuks osutub teie saa- mine.

Vahistamisi Armeenias

Läände imbutud teadetele on kahe kuu eest KGB avastanud Armeenias organiseeritud pöran- daste vastupanuliikumise. Vali- dest paarikümneid inimest, ke- le juurest olevat leitud ka relvi.

Ameerikast Nixon ütles republi- kanidest kongressiliikmete koos- lekul, et tema arvates on republi- kanide partei presidendi kandi- daadid 1976. a. valimistel järje- korras: asepresident Ford, Kalif- fornia kuberner Reagan ja endised kubernerid Nelson Rockefeller ja John Connally.

EESTI PÄEVALEHT

Eestnike Dagblad

Peatoimetaja Juhani Kõkka

Vastutav väljaandja

(ansv. utg.)

Arvi Moor

Toimetus ja tallitus:

EESTI MAJAS Stockholmis:

Wallington 32, 1 tr.

Postiaadress: Box 687

101 29 Stockholm 1

Telefon 21 84 46

Toimetaja Eeskiltnas Jüri Aus

Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,

631 02 Eeskiltnas, tel. 016/14 77 72

Tellimispõstgiri nr. 15 67 70-0

Kuulutusarvete postgiri 60 59 00-0

Eesti Päevaleht Förlags AB,

Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 170:—

Termin (4 kuud) kr. 62:—

Kuu kr. 17:—

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT

FÖRLAGS AB

Trükkija: Eeskiltnas-Kuriers

Tryckeri AB Eeskiltnas 1974



Esinduskogu koosolekule järgnenud kultuuriauhinna ülandmisest. Vasakul publikut, paremal prof. Sten Karling kõnelemas laureaadi Ernst Jõesaarest (EPL-foto Lepper)



Esindus algatab paguluse 30-a. kestvuse tähistamise

Rootsi Eestlaste Esinduse istungjärgul 9/10. märtsil juhatas koosolekuid Esinduskogu alaline eestseisus – esimees prof. Hans Kauri ja abiesimehed Walter Soo ning Felix Kello. Protokolliajaks valiti Harald Nurk ja Mart Kliver. Abiesimees Felix Kello tegi teatavaks, et ta on eestlaskonna ühiskinglina piiskop Sven Danelli 5. märtsil tema 70-a. sünnipäeva puhul üle andnud Läänemaa rannikut kujutava Arnold Erese ülimaali – oli ju Danell just läänerannikut tegevus vaimulikkuna. Piiskop läheta tervitus kõigile eestlastele.

Aruannete eel mälestati m.a. surma läbi lahkunud Esinduskogu saadikuid Voldemar Kaske, Jüri Poskat, end. abiesimeest Heinrich Lareitit ja Södertälje tohikonna esimees Martin Kalvikut. Lahkunu asemel on Esinduskogusse astunud Valentin Vabi ja Gunnar Raatma.

ÜMBERKORRALDUSI

Tegevusaruandest selgus, et juhatuse koosseisust on aasta lõpul lahkunud Liberaalse erakonna esindajad ning ametite jaotamisel on toimunud mõningaid ümberkorraldusi. Esinduse delegaatidest U.E. Kesknõukogus on teisele siirdumisele lahkunud R. Kiiviranna, ülesanded jätkavad delegatsioonile esimees Alfred J. Anderson, K. Leik ja A. Männik ning uutes esindajateks on juhatus nimetanud Herman Lane (Lahe-salu) ja Aleksi Kurgvel. Delegatsioon täiendamist kolme liikmaga on oodata lähemal ajal.

Aruandes märgib juhatust, et tööjõud on m.a. mõnevõrra vähenenud põhjusel, et bürojuhataja vaid osaliselt on saanud end Esindusest pühendada. Arhiivitööjõu saamiseks astunud sammud ei ole veel andnud tagajärgi. Teostatud on aga nii tegevuskavas märgitud ülesannete enamus kui ka need vajadused, mida aktuaalsed sündmused põhjustanud.

Kultuuritöö sektoris anti välja 12. Esinduse Kultuuriauhind Marie Underile ning ergutusstipendiumid üliõpilastele Helju Rummale ja Riina Noodapera-Ostermanile nende seminaritöö "Tvåspråkighet och skola. Pedagogiska problem inom minoritetstrupper i Sverige" eest, mis esitati E. Teaduslik Selts Rootsis võistlustööde sarjas.

Õppegevuse alal manitakse eesti keele õppingit korraldamist algajale, filmag. Melkopi juhatusel, eesti rahvarõivaste valmistamise õppingit Kivilto-Goldi juhatusel ning eestipäraseid toitude õppingit Linda Ambrose juhatusel. On soodustatud õppegeuvist teiste organisatsioonide ning peetud loengute õhtuid kokku 6 korda.

Ajakiri "Rahvuslik Kontakt" ilmus 17. aastakäigus. Muu kirjastustegevuse alal mainitakse soomekeelse selgitustrükise "Virolainen Tiedokirja" välja andmist.

Rahvusgrupi huvide kaitsmine on toimunud mitmete esildiste näol riigi- ja tööturvõimudele, tödala-

liste kontaktide kaudu ametiasutustega ning eriti Invandrarut-ningdningu tegevuse jälgimisega ja selle nõuete täitmisele ankeedi-vastuste organiseerimisega. Toetuskodakonduse küsimuses on teostatud järjekordseid tähelepanu-juhtimisi, nelst viimane veebruaris välisminister Sven Anderssoni ees.

Mainitud märgukirast on informeeritud ning inglisi- ja saksa keelsete tõlgete kaudu ka muid Euroopa riike, millised esindatud Genfis toimuvale Julgeolekukonverentsil.

Märkimisväärne intensiivsus on toimunud välispoliitilise selgitustöö alal Esinduse memorandumid saksa, prantsuse, inglise, hispaania, flaami ja itaalia keelde tõlkimise ja ning enam kui 6000 eks. erikeeltes väljaannete levitamise seitsmes riigis. Selle töö kulud on ülekaalus osas tasunud Esinduse ja Läti Kesknõukogu, kuid osaliselt kantud ka erimaade eesti ja läti kaasmaalaste poolt. Vastukajale märgukirjale on olnud väga positiivne. Ühtlasi on aga ka selgunud, et mitmes maas ja keelelirkonnas ei ole balti organisatsioonid jõudu ega jõude, kes selgitustööd võiksid süvendada.

Esindus on kaasaabi andnud ka m. suvel Helsingis toimunud aktsioonile, millest võttis osa Balti Ülemaailmse Liidu delegatsioon. Kesknõukogu ülesandel viibis m.a. vaatlejana nädal aega Genfis vahepeal surma läbi lahkunud Väliskomisjoni liige Jüri Poska.

Koostöö balti naabritega B. Koostöö Komisjoni raames on olnud eeskujuliku ja viljakas. Tegevusaastal võeti osa ka U.E. Kesknõukogu Euroopa Büroo tööst ja Saksa-Balti Seltsi tööpäevadest Lüneburgis.

SUURENENUD TOETUS

Tegevusaasta peatähelepanu oli suunatud Esinduse majandusliku olukorra parandamisele, mis nagu varemgi toimus vabatahtlike annetuste kogumise teel. Kaasmaalased on tänuväärse arusaamisega aidanud Esinduse muresid leevendada, kusjuures toetuskaartide süsteemi rakendamise Eeskil-tunas on sissetulekud suurenenud üle 180 protsendi ehk ligi 2 300 krooni. Organiseerimise komisjoni vahendusel on lalenenud ka nn. 500-krooni-toetajate-klubi ring. Juha-tuse eriline tänu kuulub aga Esin-duse Stockholm Naisringile, mil-line jooksvalt väljaminekute kat-

teks on kaasabi andnud enam kui 4 000 kr.

Tegevusajalistest aruandjääki-dest märgitakse aruandes püütud ulatusega Kultuuriarhiivi töö jätkamist, rahvaulikooli suvekursuse korraldamist, loobumist ning osalt ka õppegevuse eesmärkide vähendamist, mis kõik soetud nii tööjõu kui majanduslike võimalus-tega. Büroo oli väljastanud 3 181 kirja ja 9 300 mudat. Saadetist. Bü-roojuhatajana töötas Ahti Pae, ametnikuna Meeri Mammberg ja raamatupidaja kohal laekur Her-berit Iir.

Esinduse majandusaruanne oli kulude-tulude osas tasakaalus 72 417:- näidates ülejääki 7 261:- Kulupostidest suuremad olid: ta-sud, reitid – 32 394:-, büroo ja trükkid 12 447 ja üür 11 606:-. Tu-lude poolel seisis vaid kaks posti: toetus eestlaskonnalt 46 404:- ja Tööturvalitsuselt palgaks 26 013:-

Ajakiri "Rahvuslik Kontakt" aruanne oli tasakaalus 19 757:-.

Kogu bilanss oli tasakaalus 29 103 krooniga, näidates aktiivas balanseeritud puudu jääki 19 390 (aasta kestel vähenenud 7 000 krooni võrra).

Revisjonikomisjoni aruande es-tas Tiido Uutma. Koos Herman Kanniga esitasid nad kriitika ühe 7 00-kroonise kuluposti kohta, pi-dades seda mitteotsustatuks. Kolmas liige Nikolai Raudvere oli kirjutatud reservatsioon, milles ta märgib asjaajamise korrallik-kust ja eeskirjadega ühtimist ning avaldades ka tänu kasinate võima-luste juures teostatud kokkuvõle ja tühusele sissetulekute organiseerimise eest. Esinduskogu kinnitas aruanded.

Tegevusaruande seoses tekkis pikide mürdmine Liberaalse era-konna ja teiste vahel, põhjusel, et juhatus oli saadikutele esitatud materjalides kommenteerinud Li-beraalse erakonna teadet esinda-tajate lahkumise kohta Esinduse ju-hatusest. Valdusid ka seisu-ko-havõutust selle kohta esitame kok-kuvõtte järgmises numbris.



Varblane – tavaline ent rahvusvaheline

Koduvarblane (Passer domesti-cus) on linnuliik, kes europlase kannul tungis kõigisse maailma osadesse. Seega on ka varblased tavalised linnud, keda näeme kõikjal: maal enamasti heledallide põskedega koduvarblasi, linnas nii koduvarblasi kui ka põldvarblasi (Passer montanus). Viimasel on must lapike valkjal põsel. Samuti on ta häälitsused mõnevõrra ma-hedamad. Kuid mõlemad liigid säutsuvad monotoonset ja slihvad, kust midagi nokka pista.

Varblased kuuluvad kangurlind-laste (Ploceidae) sugukonda. Pe-rekonna varblane moodustavad kodu- ja põldvarblane. Suvel elavad põld- ja koduvarblane lühuse: põld-varblane põldudevahelistes pui-stutes, koduvarblane majades juures. Talvel on nad segamini majade ümber askeldamas ja toitu otsimas.

Rahvasuu annab varblasele sada nime. Näiteks värvuke, säuts, sirts, uulitsapõlts, seemnõli sõber, pasatski, aidamees, vargapõlts, hallivatt jne. Kuid meelele suuremale osale on siiski omane sõna – varblane. Kõik need nimed andis talle ta eluviis.

Näiteks ta häbematus – kõikjal aina sihtida ja otsida. Jultumus tõttu on ta kas passatski või uulitsapõlts. Maal on ta alati aidauks ees valvel, et matti võtta. Et ta

alati sirtsus, säutsus ja keksib ringi, siis ka säuts, sirts, sirtslane jne.

Varblased on aktiivsed linnud. Omavahel on nad alati tülis. Kuid oma ümbruse suhtes on varblane ettevaatlik, tähelepanelik ja suuri kogemusi omav. Hirmutis alas (näiteks kirsipuul) teda eriti ei heiduta, kuid esimesena ta siiski selle juurde ei lenda. Alles siis, kui ta näeb, et teistel lindudel hirmu-tuse juures halba ei juhtu, suvatseb varblane julgelt selle pähe või üle laskuda ja kelmikalt karsatada.

Kaske on varblast kinni püüda. Noort varblast võib-olla saab veel kuidagi rabada, vana varblast alas mitte. Ja kui see õnnestubki, siis pole temaga midagi peale hakata, sest ta ei harju puuriluga. Mele rahvasõna ütleb, et vana varblast ei olevat võimalkit ananatega pet-ta. Sellele lisab rahvapärilms veel: ennem üks varblane peos kui terve kari katusel.

Suvel on varblase armsaimaks toiduks nisuterad. Aedades "va-rastab" ta peamiselt kirsimarju. Kuid see kahju, mida varblane mille teeb, on tühine selle kasu kõrval, mida lind aedadele ja põl-deudele toob, sest varblane sööb to-hutul määral umbrohu seemned, hävitab lehetäisi ja teisi kahju-putukaid, nende tõuke ja mune. Selle tõttu manitsebki meie rahva-terkus: "Ära varblast vihka, var-blane võtab küll matti, kuid annab põllukurnajale vatti!"

Varblane on alati kõikjal este-me-ne: kuulutab esimesena melle ke-vade algust, ehitab esimesena oma pesa akna kohale või veetoru taha ja toob esimesena pojad mele õuele või aeda jalutama. Oma tagasi-hoidliku hallikas-pruuni sülestiku tõttu on varblane ka meeldiv lind. Lisaks on ta perekonnale mitmeti eeskujul pakkuv, eriti haarav on paarunud lindude omavaheline us-tavus.

Varblased on võimelised ka omaks võtma teiste lindude häält. Selleks pannakse noored varbla-sepojad, kui nad veel pole ema häält kuulnud, ohakalimnu või mõne teise laululinnu puuri ka-svama. Seal omandavad nad ka-svamenamete häälitsuse.

Varblasele kuulub ka ilmade ennustamisel tähtis koht. Kui varblased talvel pakasega puude ja põõsaste otsas kirsatavad, võid-akse kihla vedada, et kolmandal päeval tuleb sul. Kui nad suvel vihmaga rõõmsasti sädistavad, jääb sadu varsti üle. Varblaste teotolmus suplemine toob homseks vihma, veeloomis suplemine kuiva ilma.

Columbuses, Ohio osatilis, suri 26. jaanuaril 1971 Johan Konze, sünd. 19. novembril 1897 Valgamaal.

Sõimulaine Solzhenitšoni arvel N. Liidus

N. Liidus vallandus sõimulaine Nobeli laureaadil Aleksander Solzhenitšini plika, keda kujutatakse kui mingit amoraalset ja müdä-vat hänelimperialistide käskitu. Sõimuvallingu avas Pravda. Ka okup. Eesti ajakirjandus toob ära kõik vastavad artiklid.

Pögenikele saadetav "Kodu-maa" varustas eestlasi lääne-maailmas erilisaga "Mõudav ja kohtlane", milline koosneb prof. N.N. Jakovlevi pikast ründavast artiklist. Huvitav sellega on asja-olu, et Jakovlevi artillist ilmus n.n. siseajakirjanduses ainult üks kolmandik Literaturnaja Gazetas.

Seal' olid hoolega välja jätud kõik osad, mis puudutavad Sahha-rovit. Täielik version on mõeldud ilmselt väljaspool N. Liitu elavate-le inimestele ja seni on see peale "Kodumaa" lisa ilmunud ka sama ajalehe vene versioonis, mis ikka veel kannab sama, nime, millist kandis "Kodumaa" algastal – "Kodumaa" tagasipöördumise eest".

DP-laagrite post- margid Saksamaal

Göteborgi Eesti Majas pidas ettekande DP-laagrite postmarkide, milliseid, kasutati pärast sõda, filatelist Elmar Ojaste. Tema ettekannet täiendasid markide väljapanekud, mis andsid täieliku ülevaate 1945–48 kasutatud DP-markidest.

Selliseid marke lasti käbele nii eesti kui ka Balti üldlaagrites.

Kolmes Saksamaa okupatsioonitsoonis ei valitsenud ühesugune kord posti ala, ei sakslaste endi kui ka DP-laagrite osas.

Mõnes laagris kasutati erilist templi, teltses olid käbel mitmesugused margid, kohati leidsid ka laagri postkontorid.

Laagrist väljasaadetavad kirjad pidid alguses olema inglise, prantsuse või saksa keeles, hiljem aga lubati kõiki keeli kasutada. Tingimuseks oli, et ümbrikul oleks kirjas kasutatava keele nimi.

Kõik kirjad tsenseeriti ja seetõttu oligi vajalik teada, millist keelt kasutatakse. Elmar Ojaste selgitas DP-markide tekkimise põhjust, nende vajadust ja tõi esile rohkesti huvitavaid detaile.

Huvitav oli ka kuulda, et USA oli Saksamaa okupatsioonil nõlvõrd põhjalikult ette valmistanud, et isegi margid olid ette valmis trükitud.

Need lasti pärast armeele sissemarsil kohe käiku.

Ristsõna 9

Paremale: 1-A Hollandi telne nimetus 2-A riik L. Ameerikas 2-H liitum 8-A õiglusi 4-A karusloom 4-H Itaalia k. artikkel 5-A linn Itaalias, põua Francisuse sünni- linn 5-G igavesti, alati 6-A metall- vorm, (ka teat. stroof kirj.) 6-G jõgi Lätis 6-I lämmastik (kem.m.) 7-A Argentina praeguse presidendi eesnimi 7-E suur saal 7-I gramm 8-A religiooni 8-E mind (roots.k.) 8-H teie 9-A kolm (roots.k.) 9-D avalik naine 9-H kuld (prants.k.) 10-A vahtlen, "tu- deerin" 10-F kant 11-A nõusolek 11-E ette läinud 12-A järve Soomes 12-F uudise peamine allikas Rootsis 12-H firma liik 13-A kuulus kärestik P. Ameerikas 13-I fosfor 14-A vanaaegne väljendusviis rootslik. "teie" 14-E pane palka.

Alla: A-1 midagi uskumatult kaunist B-1 seob tihti kõvemini kui seadus või veri C-1 kuulus prants. kirjanik (+) D-1 eestipärane mehe nimi E-1 lurnal sõmine F-1 eestip. mehe nimi G-1 laiskelajal H-1 teatud liiki krokodill I-1 Ameerika Ühendriikide elanike "vaenlane"

number 1" G-3 ajutiselt D-4 peamine ujumisstiil C-6 ingl. pinna- määri F-6 tõmbas sigaretti B-9 raidkiri Vana-Skandinaavia I-10 mootorsõiduk C-11 joogikohv D-11 kartiliku H-11 rohtimad E-12 diftong G-13 noot E-14 esimene.

Lahendus 8:

Paremale: 1-A allergen 2-A laaberdis 3-A lavapilti 4-A ega 4-D jope 4-H AS 5-A Gruusia 5-H is 6-A riimi 6-F Erna 7-A eks 7-D ATP 7-G aun 8-A tau 8-D L 8-E Sikk 8-I D 9-A tusa 9-E ideed 10-A osa 10-D do 10-F elne 11-A es 11-C Aho 11-F ehed 12-A leba 12-E NMKU 12-I S 13-A Baali 13-F lasti 14-A ausa 14-E SAS 14-H au.

Alla: A-1 allegretto B-1 laagri- kauss C-1 lava D-1 ebajumalad E-1 repositsioon F-1 grippideemia G-1 Ed H-1 eit I-1 NS G-3 le I-3 Is- sand H-4 aluukene C-5 uisusaabas G-5 arake I-9 detsti G-10 ikhas A-11 Elba D-11 hala B-12 eau H-12 Usa I-14 U.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									

Münsteris, Saksamaal, suri dr. med Leopold Schnerling, sünd. Tallinnas. Ta läks pärast Vabadussõja Saksamaale ülikooli ja jäi hiljem sinn arstina tegutsema.

Kehtnas, Eestis, suri 19. veebruaril Rudolf Sambla, sünd. 28. oktoobril 1901 Kõrgesaare. Tallinnas suri 8. veebruaril dip- l.ins. August Laupa.



Stockholmi Eesti Fotoklubi klubiõhtul oli külaliseks Nepalist Himaalaja mägedest naasnud Leo Rannaleet, kes kõneles oma muljetest ja elust seal kaugel maal ning näitas valguspilte. Keskel projekto- riga Leo Rannaleet. (EPL-foto Trummer)

Ao Vaksi juubelinäidend "Suur maskeraad" etendub Stockholmi algkooli peol

Pühapäeval, 24. märtsil tuleb Stockholmi Skanustli gümnaasiumis seoses Eesti Algkooli peoga (al- gus kell 14) esietendusele järjekordne Ao Vaksi näidend "Suur maskeraad". Sündmus kujutab endast teatud mõttes juubelit, kuna autori esimene näidend Eesti Algkoolile lavastati kümne aasta eest, s.t. kevadpeol 1964. Toodkordse näidendi nimi oli "Reis Kevademaale".

Vestluses autoriga selgub, et nimetatud esimese näidendi sünni- ja lavastamise lugu oli erakordselt keerukas ja huvitav. "Reis Kevademaale" oli Ao Vaksi kirjutatud juba iseseisvas Eestis, kus see ka raamatuna oli ilmunud. Pealetulnud rahutute aegade tõttu ei jõudnud see sääl aga lavale tulla. Kolnud Stockholmi hakkas autor näidendi mälu ja mälestuste järgi uuesti kirjutama, kuna tal Bestis ilmunud raamatut kaasas ei olnud. Ao Vaks pajatab:



Näidend oli õieti kirjutatud nu- kuteatrile. Mõtleisin, et seda saaks muuta ja ette kanda lastenäiden- dina. Pilt oli aga tohutult palju ja tegevus üldiselt äärmiselt kom- plitseeritud – see käis maal ja merel, maal ja taevast, džungli- tes ja ühesõnaga igal pool.

Tegin visandeid ja lõpuks sain kokku viis viis vaatust ja mõned pildid. Et teia kuidas see kujutus, aga andsin käsikirja Lensi Rõm- merile ja tüdruks, et lugugu läbi ja üteldu, kas ta seda tahaks saada – vajaduse korral saaks seda soovi- kohaselt muuta.

Käsikirja jäi tema kätte ja võibol- la unustas ta selle juurdeltatud soovi ära. Aga võibolla oli tal ka hädadest puudus – ja ootamatult kaks nädalat enne kevadpidu lugusin lehest, et "Reis Kevademaale" tuleb peol esitamisele.

Võtsin telefoni ja küsisin, kas see näidend on tulnud. Mulle rää- giti saamisest ära ja vabandati väga. Sõnasin, et vabandamist pole vaja, lugu on ju iseenesest väga rõõmustav.

Sain küllakutse ja olin niiviisi esmakordselt Algkooli peol. Autor kutsuti välja ja elasini nii kaasa selle lüsa ja rõõmsa momendi. Tänavuse kevadpeo näidendi sündmused lelavad aset keset suve mereäärseid laste suvikodus. Rannarahvas on hirmul "polenud laeva meeste" ees, õigemini kardetakse nende hingi kuna nad kummistavad ümbruses ja lähedalasuvates paemurudes.

Põnevaks muutub ka suvikodu elu pärast kodukälate külskälke

sinna ja otse õudseks kui avasta- takse, et tondid on käinud kõogi- keldris ja varastanud vorsti.

Roose (koristaja) on lausa sur- mani hirmunud, eni nutikad poisid Vatti ja Sorkel hakkavad müste- riuri uurima. Pärast põnevast jälit- tustööd paljastatakse sissemur- jad suvikodu maskeraadiõhtul. Ei puudu ka Sherlock Holmes ja dok- tor Watson.

Küsimine, kuidas saab autor ideed oma kirjutistele ja kuidas tekib süžee. Ao Vaks märgib, et täna- vuse näidendi, s.t. "Suure Maske- raadi" idee tekkis pärast viimast jõulunäidendi kohvilauas.

Keegi ütles, et koollil on väga palju kostüüme ja küsis, kas neid ei saaks kuidagi kasutada. Sõnasin, et miks mitte – kui näiteks kirju- taks näidendi "Maskeraad". And- sin seega iseendale idee.

Läksin koju ja mõtlesin... maskeraad... Mismoodi üldse kirjutada sellenimelist näidendi? Ent suvikodus on alati traditsioo- niline maskeraad! Miks siis mitte? Ja asi oligi klaar. Hakkasin suvi- kodust kirjutama. Et mitte esitada pilt-pildi järele maske või teha maskiparaadi, põimisin näiden- disse sisse ka tondiloo.

Igaüks, kes on kooliteatriga lä- hemas kontaktis, teab, et Ao Vaksil on pingutat ülesanne näidendite kirjutamisega ja lavastamisega. Kohivõimisel pärast koolipidusid on tihti peale kuulda, et ta vist tõesti on kirjutanud oma viimse näidendi koolipeoks.

Aga ometi on silamaani alati uued näidendid õigeks ajaks val- minud. Kas see "viimase näidendi" jutt on siis niisama jutt?

Sellele küsimusele vastab Ao Vaks kindlalt eitavalt ja nendib, et kirjutamine koos lavastamisega on kahe kuu kestel vägaigi raske pin- gutus.

Pean oma töökohalt vahepeal isegi lahkuma, kuna proovid toi- mumad keskpäeval ja pean neid mulde ka laupäeviti korraldama. Mul on kolmkümmend erivanuse last laval tegevuses ja neid tuleb vaos hoida ja juhtida. See kõik on äärmiselt pingutat ja nõuab suurt keskendumist. Pärast seda töö- pooldest ei suuda suurt midagi teha.

Ka kostüümide teeme ise, see tä- hendab, koos õilmega, minu abi-



AO VAKS

kaasaga. Kaks nädalat enne eten- dust näeb meie korter välja kui mingi teatritrekiisid: või töötuba: kostüümide suurtes kuhjades, siis möögad, peakatted, värvitud ja õnneldud esemed ja tuhat muud asja. Elame nagu mingis laos. Siis ütleme, et nüüd alitab – enam liht- salt ei jaks!

Aga siis tuleb vahele suvi – ja jälle sügis – ja pagan võtku...!

Peab tööpoolest lootma, et Ao Vakstil ka edaspidi jätkub jaksu ja indu meie lasteatriri jaoks ja et tal ei tuleks puudus põnevatest ja hu- vitavatest ideedest. (EPL/RR).

Pääsesid läände

Kodumaa okupatsioonivõimude loal oli Rootsis ema matusel Leo Marand ja sugulastel külas Siiri Järv.

Kanadas oli venna matusel Erna Renate Pille ja õe juures Leida He- lenie Filippova. Soomes külastas poega Lidia Lille ja sugulast Ingrid Madise.

Elli-Maria Hallap in memoriam

Stockholmsi Ersta haiglas suri laupäeval 9. märtsil 1974 tuntud laulupedagoog, ooperilavastaja ja kultuurisõnitsus Elli-Maria Hallap pärast pikka ja rasket haigust. Ta oli sündinud Harjumaal 1909.

Teade tema surmast tabas suurt, sõprade ja tuttavate ringi väga valuliselt. Ei taha nagu uskuda, et meie armas "Muu" nüüd lõplikult on lahkunud. Kuigi pikemat aega juba igasugusest kultuurilisest, pedagoogilisest tegevusest eemal, võis arvata, et lahkunu oma tavajärgse energia ja hingelise jõuga haigusestki jagu saab, ning taas teovõimelisena mele keskele tagasi tuleb.

Saatus tahtis aga teisiti ja nii viimse siis oma tru ja armastatud sõbra igavesse puhkema paigale Stockholmi Metsakalmistule abikaasa Priit Hallapi kõrvale, kellega koos ta nii palju ilusaid ja väärtuslikke meie kultuuri elu on toonud.

Teatavasti olid Elli-Maria ja ooperilaulja Priit Hallap Eesti Kultuuri Koondise Rootsis asutajaliikmed, kuuludes selle esimesse juhatusse. Detsembris 1969 loodi Priit Hallapi nimeline sihtstipendium ja abikaasa Elli-Maria poolt meile populaarse ooperitornide mälestuseks, kes Stockholmis suri 1963, aasta sügisel. Sellest fondist on aastate jooksul majanduslikku õppetööst saanud mitmed meie noored lootustandvad jõud laulu ja instrumentaal-muusika alal.

Elli-Maria Hallap, kes pikki aastaid oli EKK Kultuurifond toimekannas, esindas seal teatralia, oli isegi tänavu stipendiumite jagamisel innuga asja juures. Veel jaanuaris saatis ta haigevoodist omaid soovituskirjad ühte stipendiaatide suhtes. Tema korraldusel jätkab Priit Hallapi nimelise stipendiumi administreerimist ta noorem tütar Lia-Mai Wijard.

Elli-Maria, keda paljud juba Tartus tundsid tema esimese abielunime – Aaviku – all, oli äärmiselt mitmekülgne ja väga dünaamiline isiksus. Kuhu ta käsi ka külge ei pannud, kõik läks tal korda. Oli see siis Naistekodukaitses Tartus, lauluõpingute ajal Berliinis ja Viinis, Tallinnas "Estonias", kus ta sai vaid lühikesi aega töötada lavastaja assistendina, oma laulustuudiot Tallinnas ja Stockholmis, lavastades pagulasoludes ooperit kõigi raskuste kuste, kirjutades muusikaarvustusi "Eesti Päevalehes", esindades eesti naisi Torontos või kasvatades oma lapselapsi, samuti nõu ja jõuga abiks olles kõigile, kes seda iganes vajad. Vanaema "Mumma" või "meie Muu" – heal lapsel on ikka palju nimesid, nii ka lahkunud.

Meenub Ülemaailmsete Eesti Päevade pakiline nädal Torontos,



ELLI-MARIA HALLAP

kus Elli-Maria Hallap esindas Stockholmis Eesti Naistekodukaitses sõnaseis tervituse naisorganisatsioonide kokkutulekul, mis oli täis isamaalast tuld ja nooruslikku idealismi. Oma põhimõtteks oli "Muu" alati kaljukindel ja astus teistmõttejale tarmukalt vastu. Oma positsioone kaitses ta alati sõdikalt, aga oskas ka loogiliselt vaielda ja teiste seisukohti arusaava kannatlikkusega ära kuulata. Tema ümber lendas alati sõademeid, temaga oli alati tore ja põnev olla. Torontos, ürituste vahel, veldi hinge tõmmates tutvatavis ilusas tookord üleni roosilõite alas, tundis ennast "Muu" vist viimast korda täiesti tervena ja harmoonilisena.

Ta oli ülönnelik, et võis eestlaste suuriristusest osa võtta, ta jälgis kõike suurima innuga ja pildistas palju. Sügisel pidas ta Stockholmis kaks pikka ettekannet oma Kanada ja USA reisist, Eesti Kultuuri Koondises ja Naistekodukaitses seeria huvitavaid valgusplite. Referendina olime teda varemgi kuulnud, kusjuures ta erialaks oli loomulikult meie teatrilu ja selle suurnimed. Ja neid kulissituguseid tundeid ta tööst hästi.

Nüüd jääb Elli-Maria Hallapist suur ja värvikirev kimp mälestust, mis aitavad ta lähimate omaste ja sõprade leina leevendada. Puhka rahus oma armastatud abikaasa kõrval ja ole tänatud oma siirpanuse eest meie rahva heaks.

Karin Saarsen-Karistod

Plymouth Valleys USA-s suri 24. veebruaril Adele Sild, sünd. 31. oktoobril 1877 Lohusuus.
Augsburgis suri 27. dets. 1973 Alide Metzner, n-na Uuetoa, sünd. 1902 Tallinnas.

ERF-esimees võttis Shveitsis osa konverentsidest

Rahvusfondi esimees mag. E. Krepp võttis osa 1-3 märtsil Shveitsis Luzernis toimunud esimesest Euroopa inimõiguste ja enesemääramise konverentsist. Selle järele viibis ta lühemat aega Genfis jälgides juulgeolekukonverentsi ja diplomaatilise humanitaarse rahvusvahelise õiguse konverentsi tööd.

Luzerni konverentsist võttis osa ligi 300 prominentset isiksust, Belgia, Prantsusmaa, Inglise, Itaalia, Saksamaa ja muujalt, sealhulgas arvukalt nii üksikute riikide parlamentide kui ka Euroopa parlamenti liikmeid samuti ka Ida-Euroopa eksili rahvaste esindajaid. Nende hulgas 2 Rootsi ja üks Taanist.

Eestlastest võttis konverentsist osa peale E. Krepp'i August Koern Kopenhaagenist ning Arnold Joonson ja Elmar Reisenberg Saksamaalt. Konverentsil 18 referendi hulgas esnes ka Solženitsõni kaasvang Panin Pariisis ning leedulane dr. Gerutis Bernist kelle ettekanne kästas enesemääramisõiguse rikkumist N. Lõdu poolt Balti riikides.

Lõpuseisundisoonides kokkuvõttena toonitati: olles teadlik, et konverentsid Helsingis, Genfis ja Wiinis peetakse läbivõetavaks Euroopa saatuse üle, ei tohi vaba Euroopa langeda ei natsionalistliku kiilutuse ega punase terrori ohvriks.

Tuleb taotleda inimõiguste ja enesemääramise õiguste täieliku teostamist ja okstraadiga, müüridega ja miinidega kindlustatud piire ei tohi vabas Euroopas enam olla. Inimõigused peavad käima enne riikliku suveräänsedindu et ja ideoloogilist dogmasid.

Konverentsi nõudis ka vaba enesemääramist kõigile rahvastele Euroopas nii Idas kui Läänes, kaasaarvatud rahvad N. Lõdu. Konstateeriti ühtlasi, et "piiratud suveräänsed" ideoloogiline doktriin, nagu näit. Brezhnev doktriin rikub enesemääramisõigust.

Euroopa juulgeolekukonverentsil läbivõetav Genfis loletas Luzerni konverentsi kompromisside eest mis inimõigusi piiraksid ja ei tooks kergendust inimeste, ideede ja informatsioonil liikumiseks.

Kogu Euroopa peab avatud olema edusammudele ja rahulikele muudatustele. Euroopa juulgeoleku koostöökonverentsil teine faas algas 18. sept. komisjonide ja alakomisjonide sisulise tööga Genfis ja kestab arvatavasti juunini. Konverentsi töö edeneb väga visalt eriti inimeste, ideede ja informatsioonil vaba liikumise küsimuste osas üle kõigi piiride. Solženitsõni

isik on kahtlematult Lääne avaliku arvustamist ja selle kaudu ka konverentsi mõjutanud. Genfis olles külastas E. Krepp kolme riigi delegatsioonide milliseid teadaolevate andmetel on vähem Balti küsimusi informeeritud. Ta andis üle delegatsioonidele materjale ja tal oli mõttevahetus mitmes konkreetses küsimuses mis puudutavad Balti riike ja rahvaid.

Genfis olles jälgis Krepp ka diplomaatilise humanitaarsust puutuva rahvusvahelise õiguse konverentsi



ENDEL KREPP

tööd. See konverents mis tahab kodifitseerida ja edasialendada rahvusvahelise humanitaarse õiguse rakendamist relvastatud konfliktide puhul. See mammutkonverents kestab vähemalt üks kuu ja peale pikemaajal valdusi võimadalt sellest konverentsist osa võtta vastajateks ka mitmesugustel vahastamislükimikes esindajaid. Praegu käivad konverentsil valdused tugeva tendentsiga konverentsi poliitiseerimiseks. Konverentsist avanes võimalusi tutvustada sõlmimiseks ja Balti küsimuse selgitamiseks eriti ajakirjanikele.

Eesti Komitee 30-a. juubel

Eesti Komitee Asemikekogu aastakoosolek toimub laupäeval 30. märtsil algusega kl. 13 Stockholmis Eesti Majas. Päevakorras on: Koosoleku avamine ja rakendamise, dotsent Kinnapase ülevaade Eesti Komitee tööst 30 aasta jooksul, aruanded, eelarve, tegevuskava, valimised ja kohal algatatud küsimused.

Pärast Asemikekogu koosolekut toimub samas kohas kell 18.00 mainitud lõuna Asemikekogu liikmetele ja kutsutud külalistele. Kavas on Eesti Komitee aulhina ülemine Andres Küngile ja tervitused.

Eesti Komitee oma viimasel juhatus koosolekul võttis vastu 1973 rahalise aruande, millest selgus, et läbikäigud olid 1.651.202 krooni.

Sellest summast on büroo läbikäik 218.637 krooni, arhiivivõõrliste ja õpetajate töötasud 1.226.786 krooni, Koolide Toetuskapitali läbikäik 37.055 krooni ja Naissektisooni läbikäik 1.728 krooni.

Samal koosolekul määrati kreidit järgmistele noortetjuhtide kursuste korraldamiseks:

Eesti Skautlike Noorte Maleva (ESNM) salgajuhitde kursus 12.-15. aprillil: Koitjärvel, ESNM noorpäevade kursus 11.-12. maili Metsakodus, ESNM laagrijuhitde kursus 22.-29. juulil Metsakodus, kasvatajate kursus mai kuus Stockholmis või Kungla suvikodus ja spordilaager 1. ja 2. juunil Metsakodus.

TV Fredag

FREDAG 23 MARS

Skol-TV:
9.00 TV-teater för mellanstadiet. Färg. Det är jag, Juan av Göran Tunström.
Medverk. Silviya Bardh, Gunnar Olsson, Clemens Paal och Peter Carlberg.
9.20-9.40 Film och TV. Färg. 1. På hal is. Högstadiet.
10.00 Switch on! 24. Lågstadiet.
10.10 Lärarprogram: R o S. 1. Renna rytmen. Lågstadiet och mellanstadiet.
Förskoleprogram:
10.30-10.55 Lek och lär om - affären. Färg.
Skol-TV:
12.00 Klotet 14. Färg. Lågstadiet.
12.30 Lärarprogram R o S. 1. Renna rytmen. Lågstadiet och mellanstadiet.
12.45-13.00 Here we come. Färg. 3. Following Dave. Mellanstadiet.
13.10-13.30 Naturkunskap. Färg. 7. Kartan. Gymnasiet.
13.35-13.55 Biologi. 7. Etologi I. Gymnasiet.
14.00-14.25 Lärarprogram R o S. 2. Redovisande rytmen. Lågstadiet och mellanstadiet.
Förskoleprogram:
14.30-14.55 Lek och lär om - affären. Färg.
16.30-16.50 Halvfem: Pelles tekniska tuga. Färg. 1. Haren och sköldpaddan.
17.25 Tapstämman. Aktuellt magasin för finskspråkiga.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 TIL häst. Färg. Galopparbete.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Pepp och pojken - fransk film från 1917. Regi: Claude Berri.
I rollerna: Michel Simon, Luce Fa-biole, Alain Cohen.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 I blickpunkten - utrikespolitiska magasin. Färg.
22.05-22.05 I meron e de Jörda. Färg. Musikalisk föreställning från restaurang Bolaget i Stockholm med allt från swing till storbandssop. 18-mannaband under ledning av Lars Samuelson. Vård: Östen Warnerbring. Gäst bl a Maritza Horn.

TELEVISION 2

17.00 Det var en gång för länge, länge sen. Färg. Vad man kan finna på en havsstrand.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Trädet. Färg. 5. Väggvisaren.
18.00 Naturfrågan. Färg. Tvekamp mellan naturkännare med lundaprofessorerna Carl H. Lindroth och Staffan Ulstrand.
18.30 Kejsarens spion. Färg. 10. Tjocka Berta smäller av.
I rollerna: Jacques Fabri, Andrée Boucher, Roger Carel, Barbara Sommers, Pierre Hatet, Jean-Pierre Rambal samt Gérard Darrieu.
19.20 Sydnytt, västnytt, miltnytt, nordnytt, allehanda.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Benny Hill. Färg. Underhållning med den engelske komikern Benny Hill och sänggruppen The Ladybirds m. fl.
20.45 Magnusons farm. Färg. Ett be-sk hos svensktättlingarna Dennie och Hazel Magnuson på Yesterfarm of Memories Museum i Center City, Minnesota. De har signat ett helt liv åt att samla gamla saker.
21.00 Dialogen fortsätter - ett program om Elvin Wagner. Färg. Medverk. bl a skådespelarna Lil Tersellus och Hans Klinga, författarna Ulla Isaksson, Erik Hjalmar Linder, Eva Moberg och docent Hans Palmsterna.
21.50 Kvällsöppet - Birgitta Sandstedt och Åke Wilhelmsson.
22.35-22.40 TV-nytt, väder.

EESTI KULTUURI KOONDIS
POSTGIRO 57588

Komitee juhatus määras toetusi järgmistele: Vabandung Veskijärvele 500 krooni, noortetjuhtide "Tulehoidja" 500 krooni, Narva Spordiklubi Gõteborgis 400 krooni ja Skautlike Noorte Raadio Klubi 200 krooni.

Kõrgendatud elatistoetus alates 1. aprillist.

Elatistoetusi tõstetakse 6 protsendi võrra alates 1. aprillist 1974.

Kõrgendus kehtib elatistoetuste kohta, mis on kindlaks määratud enne käesoleva märtsi lõppu ja kehtib ka toetussummade kohta, milliseid on tõstetud event.

varasema kõrgendusega.

Ent kõrgendus ei kehti kui kohtuotsus või kokkulepe sisaldab erilist indeksilkausit või muud erandit.

Seadus, mis käsitleb muudatus teatud elatistoetustes, on ära toodud:

Svensk Författningssamling (SFS) 1966:680 viimase muudatusega SFS 1972:583.

Sinu kommuni sotsiaalkontor annab määruste kohta lähemaid andmeid. Küsi saält!

Information från
STATISTISKA CENTRALBYRÅN
på uppdrag av Kungl. Majt
(SFS 1967:63)



Liisa Mets

Meie armas

Sünd. 23.2.1891 Helmes
Surn. 9.3.1974 Stockholmis

Sügavas leinas

JAKOB
ILMAR
LAURI ja LIIVI
VIKTOR ja IVI
LASTELAPSED
OMAKSED

Matusetalitus toimub lau-
päeval, 30. märtsil kell 13.00
Uppenbareise kirikus Häger-
stenis.



Armast

Liisa Mets'a

mälestavad kurbuses

HELENE ja JUHAN

TEKKEL



Armast sugulast

Peter Uddrich'i

Sünd. 10.6.1938 Kohilas
Surn. 10.3.1974 Chamoniids

mälestavad leinas

ELLA TUPITS
JUTA ja HARTVIG SOE

Armast abikaasat

Ott Kirotar'i

mälestavad kurbuses tema
I surma-aastapäeval 22.
märtsil

SALME ja OMAKSED

Eesti Päevad . . .

Algus lk 1

kuuluvad juhatusse kõigi suu-
remate keskuste esindajad.

Eesti päevad peavad kuju-
nema rahvalihkumiseks, rõhu-
tas oma sõnavõtus Richard
Norvelli, kes oli ühtlasi koosole-
ku kokkukutsujaks eelmise
komitee ülesandel. Püüdsin
seepärast koguda ka käesole-
vale koosolekule võimalikult
rohkem esindajaid üle maa.
Katsume asja viia juba alguses
nii laiale alusele kui vähegi
võimalik.

Seda saab aga teha ainult siis
kui mitte ükski Stockholm vaid
kogu meie eestlaste vähemus-
grupp siin Rootsis lööb kaasa ja
tunneb, et neil on kaasarääki-
mise ja otsustamise õigus
Rootsi Komitee tegevuses.
Samuti see võimaldab hoopis
paremat informatsiooni viimise
võimalust eri linnade eestlas-
kondade hulka oma linnade
usaldusmeeste kaudu.

Mind rõõmustab südamepõ-
hjast asjaolu, et nii suur hulk
juhatuste auväärsed esimehi ja
juhatusliikmeid on oma hea-
tahtlikust ja huvi näidanud selle
ÜEP Rootsi Komitee asutamise
vastu siia koosolekule tules.

Eelmisel korral südamepõ-
hjast asjaolu, et nii suur hulk
juhatuste auväärsed esimehi ja
juhatusliikmeid on oma hea-
tahtlikust ja huvi näidanud selle
ÜEP Rootsi Komitee asutamise
vastu siia koosolekule tules.

Eelmisel korral õnnestus meil
Rootsit saada kaasa Eesti
Päevadele üle 1000 eestlaste.
Tänase huvi järele otsustades,

võib loota, isegi olen veendu-
nud, et osavõtjate arv Rootsist
1976. aastal Baltimores saab
mitmekordistuda.

Lööme niisilts käed külge ühi-
suse vaimus, sest meie rahvus-
likust vaatevinklist iga selline
suur rahvuslik manifestatsioon
kui seda olid Toronto Eesti
Päevad ja nüüd tulevad Balti-
more Eesti Päevad tähendavad
nii ääretult palju. See annab uut
elujõudu meie rahvuslikus va-
hadusvõitluses Nõukogude Liidu
ja kommunismi vastu ja ait-
ab seega meie kallil Eesti Va-
bariigi taassünnile kunagi tu-
levikus.

Koosoleku rahendamisel va-
liti juhatajaks eelmise ÜEP
Rootsi Komitee esimese Leo
Karupää ja protokollijaks
Muusa Ericson.

Koosolekul tulid ülesse aru-
saadavalt ka majandusküsi-
mused. Mõned leidsid, et tule-
vase lennureis peaks olema ot-
seselt Rootsi Komitee oma.
Enamus aga leidis vastupidist.
Nii suur üritus kui Lend Läände
vajab tegevuskapitali ja aru-
saadavalt siis organisatsioon,
milline võtab oma pealemaa-
jandusliku riisiku saab ka
mööndava ülejäägi.

Ja kuna Eesti Skautlike
Noorte Malev on juriidiline isik,
siis on loomulik et aruandus
käib Maleva põhikirjas ette-
nähtud teel ja et revisjon toi-
mub Maleva enda revisjoni-
komisjonil kaudu. Samuti leiti
olevat täielikult vale, et teised
organisatsioonid tahavad sek-
kuda teise organisatsiooni si-
seasjadesse.

Üks sõnatõttja teise järgi rõ-
hutasid sama asja: skaudid on
senised lennureisid hiljaval-
l läbiviinud ja ainsaks mönda-
vaks lennureisi läbiviijaks 1976.
aastal on ikkagi Lend Läände.
Nõuti läbivõtmise lõpetamist
ja statuudi vastuvõtmist. Statu-
ut võeti esitatud kujul vastu
80 % majoriteediga.

Tehti ka kindel otsus, et poliitilise
rahvuskongressiga seoses
olevate küsimuste lahendamine
ei kuulu Rootsi Komitee üle-
sannetesse. Selle eest vastutab
iseseisev organ, milline luuakse
poliitiliste organisatsioonide
kaudu. Eelpool mainitud otsust
statuudis põhjendati sellega, et
eelmise juhatusse tööd segasid
tugevalt sisepoliitilised lah-
karvamised. Uue juhatusse töö
peaks aga kulgema väljaspool
sisepoliitikat.

Majanduse osas võeti statuuti
järgmisel punktil. 1.) Juhatus
koostab majanduseelarve
Rootsi Komitee tegevuseks
5000. krooni ulatuses. Selle
summa annab Rootsi Komitee
käsutusse Eesti Skautlike
Noorte Malev. Rootsi Komitee
majandust revideerib koosole-
ku poolt valitud kolmeliikmeli-
ne revisjoni komisjon.

Valitud revisjonikomisjoni
kuuluvad Voldeimar Sõjamägi,
Annus Estra ja Mart Kiiver.

Küpsus . . .

Algus lk 1

märke, et Rootsi valitseva
administratsiooni seisukohad
on muutumas minoriteetide
kultuurivajaduste suhtes, siis
on see m.h. ka Esinduse võitlu-
se viili. Oleme täienõuliselt lä-
henemas uuele perioodile --
perioodile, mis asetab eesti
ühiskonna siin maal uute või-
maluste, uute kohustuste ja
uute küsimuste ette.

Üks olulisi eeldusi on sel pu-
hul, et me peame näitama oma
küpust selleks, et vastu võtta
ja kasutada uusi täienõulis-
võimalusi, kui need tulevad.
meil on kodumaalt kogemusi
vähemuste kultuurautonoomia
rakendamisel.

Ka seal oli vähemustel endil
vaja näidata algatusvõimet,
solidarsust ja organisceerimi-
spädevust, et kasutada toona-
sed seadusega avatud võima-
lusi. Nii võib juhtuda ka peagi
meie endiga siin maal.

Meie olemes kahes leiris: laia
ühiskonna poolt valitud Esindus
ja teine väiksem grupp, keda
rootsi administratsioon on va-
linud koordineerima ja noorsootöös
määratud summade vahenda-
jaks.

Kas meie esindame oma
rahvast hästi uute võimaluste
pühul, kui need saavad? Kas
esineme rootslaste ees kahe
organisatsiooni näol ja nõuame
õigust toetuse saamiseks? Või
leidub teine tee: et eestlasi siin
maal esindab üksikisik struk-
tuur?

Hans Kauri tsiteeris siin
Konstantin Pätsi aastast 1913,
kui küsimuses oli Tallinna lin-
navolikogu ülevõtmine eestlas-
te poolt: "Praegune silmapilk
nõuab meie käest: jagame tööd,
kuid ühendame kõik oma
jõud".

Kas on paremat motot käesole-
va aasta Esinduse valimiste-
teks? Eelmisel korral tegime
tõsiselt katset valimistele kaasa
tõmmata teist riigikonda. See
jäl tulemusteta. Seda katset tü-
leb tänava korrata veelgi tõsi-
sewalt.

Ka meil on nende uute sig-
naalide pühul, mis tulevad
rootslaste poolt, tarvis näidata
oma poliitilist küpsust. See nõue
kehiti loomulikult esmajoones
meie endi suhtes. Meil on vaja
näidata, et see poliitiline küp-
sus, mis iseloomustas eestlasi
iseseisva riigi loomisel ja selle
kestvusel, pole meie juures tal-
tunud.

Kuid see küpsuse nõue käib
ka EK-ringkondade kohta.
Näidaku, et ka siin ollakse
valmis ja võimalised ehitama
suurtes perspektiivides. Jäe-
tagu separatsioon ja tuldagu
koos valimistele. Eeldusi sel-
leks leidub, kui on ainult tahet,
arusaamist ja -- poliitilist
küpsust. Astugem rootslaste
ette ühise nõudmise ja ühise
struktuuriga!

Tööd võime jagada, aga va-
lime koos! (Rohkem Esinduse
istungist teisel tänases lehes).

• Ameerikast

N. Vene 20-likmeline kaubandus-
delegatsioon väliskaubanduse
ministri Patolitsheviiga eesotsas
saabus Washingtoni, võetakse vastu
president Richard Nixon poolt
ja viiakse suurfirmade esindajate
poolt laiali USA keskustesse propa-
geerimise USA-N. Vene kaubava-
hetuse suurendamiseks.

Ameerika Leegioni üleriiklik
komander Robert Eaton esitas
range protestid kirja Esindajatekoja
erikomitee esimehele Robert Kas-
termelerile viimase poolt kavatatud
avaliku ülekuulamise vastu
Vietnami sõja väeüksustele
amnestia andmiseks.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Informatsioonikoosolek
Eesti, läti ja leedu organisat-
sioonid vabas maailmas. Sel tee-
mal korraldab Balti Instituut reedel,
22. märtsil kl. 19 Eesti Majas,
Wallingatan 32 eestlastele, lätlastele
ja leedulastele ühise informatsioonikoosoleku. Kavas on filid
dr. Bruno Kalmine ülevaade insti-
tuudi tegevusest ja tulevikuavastustest,
Arvo Hormi ettekanne
eesti õrgidest vabas maailmas ja
vastav ülevaade lätlaste omadest
Janis Rittumsilt ning leedulaste
omadest dr. Phil. Ceginskastelt.
Ettekanne järele on võimalik
esitada küsimusi ja diskuteerida
esinevat probleeme. Öhtu kava on
rootsikeelne. Korraldajad looda-
vad eestlaste rohkearvulist osa-
võttu.

STOCKHOLM

Küing kõneleb lätlastele
Läti noorte europalidu Skandi-
naavia osakond Elja korraldab
reedel, 6. apr. kl. 16. Kungsg. 23 A
asavas IOGT saalis rootsikeelse
diskussiooni Andres Küngi uue
raamatut "Sverige, Sverige, Sverige"
üle. Sissejuhatava ette-
kandega esineb Andres Küng. Kõik
eestlased, eriti aga eesti noored on
teretunud. Vaheajal serveeritakse
kohvi.

STOCKHOLM

Treffneristide koosviibimine
Treffneri gümnaasiumi endised
õpetajad ja õpilased kogunevad
omavaheliseks seltskondlikuks
koosviibimiseks daamidega Eesti
Maja reedel 5. aprillil kell 19.00.
Osavõtmaks kr. 40 isikult. Koos-
viibimisel vestleb koordineerijana
Arvo Magi Treffnerist, hiljem
on teretulnud ka teiste kooli-
võtte mälestused ühivormis. Re-
gistreerida kuni 26-da märtsini
koolivõtteadele: Ina. Arvo Treffner,
tel. 98 22 06, Dr. A. Söber, tel.
64 35 45 või Agr. K. Sömermaa, tel.
85 13 05.

UPPSALA

Ertakande-koosolek
Uppsala Eesti Seltsi ettekande-
koosolekule sarjas toimub järg-
mine koosolek laupäeval, 23. märtsil
kl. 17. Kõneleb ja näitab dia-
lakte Valter Kotsar teemal "Reisil-
piste ja muulised Las Palmasest ja Ma-
lagasest". Koosolek toimub Eesti
Kodus, Geijersgatan 12 A. Kõik on
lahkeid teretulnud.

USA 5000 pagaritõustuse esinda-
jad esitasid põllutööstuste-
rühmale tungiva taotluse, et enam ei
lubataks USA nisu väljavedu N.
Venesse ja Puna-Hiinasse, kuna
leivahind USA-s ähvardab tõusta
nii kõrgele, et rahva kehvamad
kihid leiba enam osta ei jõua.
Esindajatekoja liige John M.
Ashbrook Ohios esitas ettepaneku,
et Kongressi mõlemad koda kor-
raldaksid ühise koosoleku ja kut-
siks sinna kõnega esinema N.
Venest välja saadetud kuulsat kir-
janiku Aleksandr Solzhenitsõni.

Kui esineb surmajuhutum

Konsulteerige suurima usal-
dusega matusebürood

Thure Söderquist Begravnings & Eldbegränselsebyrå

Mariatorget 1
116 48 Stockholm
Tel. 44 80 07, 44 80 98

Eriala:

Eestikombelised
matusetalitused

Ööpäevane valvekord

Kolmas

Algus lk 1

ningen uuriks ka sisserändajate
pressiküsimusi).

Otsuse tegemisest võtsid osa
esimese riiginõunik S. Lundell,
ülikoolidekantsler N. G. Rosén,
riigipäevallige G. Karlsson, sek-
retär U. Karlsson, kantsleis-
heff A. pettersson, riigipäevallige
B. Molin, toim. P. Francke ja
ministeeriumi ekspert B. Flyxe.
Vastu hääletasid sotsiaaldemokraatide,
kommunistide ja ison-
trumi esindajad ja arnetesimees.

mälestab leinas

ODE

Perekonnaga

Sünd. 30.11.1908 Härjanurmes
Surn. 13.3.1974 Tallinnas

Ootamatult lahkunud öde

Helmi Salev'it

Sünd. 30.11.1908 Härjanurmes
Surn. 13.3.1974 Tallinnas

Mida üteldi ERN-is ja mida ei üteldud

ERN büroojuhataja ja WACL (World Antikommunist League) Rootsi osakonna esimees Arvo Horm on toimetusele saatnud alljärgneva kirja, milles ta kinnitab, et EPL 6. märtsi juhtkirjas edasi antud andmed tema sõnavõtu sisust ERN aastakoosolekul tuginevad vildakale informatsioonile — ta kinnitab, et ta midagi säärast ei ole ütelnud.

Arvo Horm kirjutab:
EPL oma 6. märtsi juhtkirjas kirjutab ms. järgmist: "... Suure ülatusega loeme viimasest "Uus Eestist", et Arvo Hormi, WACL Rootsi osakonna esimees, on Eesti Rahvusnõukogu aastakoosolekule kõneledeks soovinud ümber mõelda, lõpetada antikommunistlik hoiak ja FNL-le viltu vaatamine ja kas või ühenduse astuda Hanoiga, sest kommunismil on palju sekke, nagu hiinlased, kes kritiseerivad N. Lõdu imperialismi ja Jan Myrdali olevat meie sõber.

Kuigi kuuludused sellest sõnavõtust on liikunud, ei leidunud sellest midagi pressibületäänides ja raske oli ükskuda sellist holaku uperpaali mehel, kes nii truult on käinud Kaug-Ida aktiivset antikommunistlikel konverentsidel, jah, isegi soovitanud Saigoni konorit vastu võtta Eesti Maja kõrgemale korrusele... Peab küsima, kas muudatus on toonud uued nõuandjad?"

Et midagi sellist ei leidunud ERN aastakoosoleku pressibületäänis, tuleb sellest, et midagi sellist ERN aastakoosolekul ei maini ega ka keegi teine ei ole kunagi ütelnud. Uus Eesti nr. 1/2 1974 esiküljel toodud artiklis on jutumärkides ära toodud fantastilise hulk absurdsusi, mida mina olevat ERN aastakoosolekul ütelnud.

Siin on tegemist jämeda ja teadliku võltsimisega. ERN aastakoosoleku pressinformatsioon saadeti laiali koos minu ettekanne sõnasõnalise tekstiga (220 eks.) kõigile eesti ajalehtedele ja suurematele eesti organisatsioonidele vabas maailmas. Selle on saanud nihiasti E. Päevaleht kui ka. Uus Eesti, lisaks sellele veel Esinduse büroo ja suur arv organisatsioonide juhtival inimesi Stockholmis.

Neil ei ole mingit raskust Uus Eesti falsifikatsiooni võrrelda minu kõne tekstiga. E. Päevaleht, Teataja, Meie Elu ja rida teisi lehti ja bületääne vabas maailmas on minu ettekande kokkuvõtte ära toonud korrektset ja õieti.

ERN aastakoosolekul viibis ligi sadakond inimest, kes samuti hästi teavad, et koosolekul üldse ei nimetatud Vietnami, Demokraatliku Alliansi, Myrdali jne. nimesidki. Nagu kõik ERN aastakoosolekud, nii on ka viimane koosolek algusest lõpuni helliindistatud ja igaks võib sõna võtte kontrollida.

Uus Eesti võltsimised on järjekorras neid selle lehe debaattides. See on kummaline monodebatt oma enda poolt kokku-fantaseeritud argumentidega. Arvatavasti on selle põhjuses olnud vajadus mind diskrimineerida just samal ajal käigus olnud ELHU valimistega.

WACL Rootsi osakond koos Demokraatliku Alliansi ja Rootsis olnud üks vähestest, kes juba pikki aastaid on püüdnud võidelda ka Vietnami küsimuses domineerunud massideviteerija ja manipuleeritud ühekülgise vastu. Läbirääkimiste tulemusena Saigoni oli võimale siin Lõuna-Vietnami informatsioonibüroo, mis oma bületäänidega on püüdnud esitada ka teise poole fakti ja seisukohti.

WACL osakonna algatusel ja läbirääkimistele tulemusena Soosis toimus mõned aastad hiljem ka Korea informatsioonikeskuse loomine Stockholmis, mille tegevus on toimunud hoopiski paremas olukorras ja asjalikkuma opiniooni juures.

Tõelise antikommunismi sisu saab ainult olla vabaduse ja de-

mokraatlike väärtuste kaitse totalitaarsete ja autoritaarsete ideoloogiate vastu. Aga nagu liberaalsete ja sotsiaaldemokraatlike rahvusvaheliste organisatsioonide juurde püüavad ebademokraatlikud kommunistlikud elemendid infiltrereuda, nii on ka anti-kommunistlike organisatsioonide juures hädaoht, et neisse püüavad sisse pugeda pool-fashistikud ja igallaadi hunta-mentaliteetidest kantud ekstreemsed elemendid. See hädaoht on pidevalt kasvanud ka WACL juures.

Polariseeritus ja ebaasjalikkus poliitiliste küsimuste käsitlemisel on kahjuks halvenenud kogu maailmas ja ka eriti Rootsis. See on nüüd ulatunud ka meie pagulaslaskonda ja esineb siin tihti ette kummalistes vormides. Pagulaslaskonnas esineb see tihti kujul, mille arstiteaduslikus terminis on georontiline agressiivsus.

See avaldub võimetuses, tahte ja huvi puuduses üldse kuulata või mõista, mida teine ütleb, mõtleb, väidab või kirjutab. Inimesed haaravad ebamääraselt kinni mingist sõnast või fraasist ja fantaseerivad kokku arvamisid, süüdistusi ja kahtlusi, milledel igasugune alus ja side puudub reaaltettedega.

Arvo Horm

Toimetusele: Hr. Hormi EPL tsitaadis on vahele jäänud sisu selguse mõttes küllaltki oluline WACL nime eestikeelne selgitus, mis oli sulgudes: "Maailma antikommunistlik liiga". Et ka pressibületäänides ja hiljem jagatavaks kõnetekstides jäetakse välja asju, millele reaktioon osutus kas kohe või hetk hiljem negatiivseks, ei ole esmakordne.

Seepärast pidaski EPL vajalikuks refereeritud teise ajalehe andmeid võimalust mööda kontrollida ERN koosolekul viibinute kaudu. Need kinnitasid, et kuulajale jäi Arvo Hormi sõnavõtt mulje, et ta oma senist hoiakut kommunismi küsimuses on revideerinud. Need olid lugupidatud isikud ja kõreleja enda poliitilisest ringkonnast.

Kui neid nüüd mitte kahtlustada selle "gerontilise agressiivsuse", millest hr. Horm eelpool kõneleb kui pagulaslaskonda tabanud uut haigust, siis jäi toimetusele põhjendatult mulje, et ta koosolekul siiski midagi tema senisest poliitilisest raamist väljaminevat ütles, kui nüüd nemadki, nagu hr. Horm arvab, ei osanud kuulda ega mõista, mida ta tõeliselt tahtis ütelda. Siis pidi väljenduse olema segane. Selles mõttes on ülalolev selgitus tarvilik.

Ajal, mil antikommunistlikku liikumisse kipuvad, nagu hr. Horm ise ütleb, ekstreemsed elemendid ja hädaoht, et antikommunism muutub ekstreemseks, on rahustav teada, et WACL Rootsis on hr. Hormi kätes, kes ülaloleva järele ei kavatse loobuda oma senisest antikommunismist.

Riiklikus noorte nõukogus

Rootsi Riiklik Noortenõukogu pidas oma järjekordse esinduskoosoleku 1. märtsil Riigipäeva hoones. Kavats oli ülevaade Põhjala riikide noortetööst ja ülevaade remissivastustest keskorganisatsioonide riikliku toetuse ümberkorraldamise kava kohta.

Pärast lõunavaheaja esines haridusminister Lena Hjelm-Wallén ettekandega aktuaalsest noorsoo- ja vabaja poliitikast. Eesti Komitee Noortetööst esindajalena võtsid koosolekust osa Heinrich Mark ja Ivar Paljak.



Stockholmi kogunesid 9. märtsil üle maa eesti organisatsioonide esindajad, et valida 1976-nda aasta Baltimore Ülemaailmsete Eesti Päevade Rootsi Komitee. Pildil koosolekust osavõtnud Eesti Majas (EPL-foto Lepper).

"KGB ei kirjuta teoseid, ei maali, ei komponeeri"

Hiljuti läbis Rootsi ajakirjandust Moskvast tulnud telegramm kus refereeriti ebasoosigusse langenud ning komparteiist 1972 välja heidetud Viktor Nekrasovi avaliku kirja Brezhnevile. Selles kirjas juhib ühenduses Solzhenitsini pagendamisega tähelepanu asjaolule, et opositsiooniliste kirjanike ja kunstnike maalt väljasaatmise välitmatuks tulemuseks on, et Venemaale midagi enam järel ei jää kuna, nii nagu Nekrasov oma kirja lõpus ütleb, ei kirjuta läbiotsimisi toimetavad KGB mehed ühtegi raamatut, ei tee ühtegi maali ega komponeeri ka ühtegi sümfoonia.

Vilmatimainitud ütelus viitas Nekrasovi kirjas varem esnevale konstaterimisele, et Venemaa on järjest üle parda heitnud inimesi, kellele peale oleks võidud uhke olla. Ses ühenduses mainib ta maali- ja Chagalli, komponisti Stravinski, helikopteri konstruktori Sikorskyt ning kirjanik Nabokovi. Esitatud nimed kuuluvad venelaste vanasse emigratsiooni. Nii selgitab välismaailmas vähem tuntud, või üldse tundmata uute geniaalseid peetud emigrantide arv on aga juba vahepeal kaunis suureks kasvanud ning kasvab järjest. Nii sai märtsil alul Maxim Litvinovi poja poeg Pavel väljastõud viisa Iisraeli ning lootus välismaale pääsemiseks olla ka Andrei Sahharovi, kes üldseks siiski lootvat Venemaale tagasi pöörduda.

Nõukogude võimudel on aga viimasel ajal tekkinud halb komme tagasisõndivõimast tühistada, mille tõttu terve rida kirjanikke ja teisi väljapaistvaid isikusi on lääneriikidesse alaliselt elama jäänud.

Nii on vanasse vene pagulaste keskuse, Pariisi, peatuma jäänud läänemaailmas Adam Tertzini nali antud kirjanik Sinjavski, kelle protsess koos Danieliga 1966 esimesena selliste protsesside reas suuremat tähelepanu tekitas. Pariisis elab ka hiljuti Stockholmist lastanud insener Dimitri Panin ning veel üks melle vähemtuntud kirjanik. Londoni on peatuma jäänud geneetik Zhores Megvedev ja kirjanik A. Kuznetsov ning Rooma poeet J. Kushev.

Kõige suurem paistab nimekate vene emigrantide arv olevat USA-s. Peale Stalini tütre Princetoni on Jesen-Volpini, kes tuntus sal 1965 kirjanike Sinjavski ja Daniel arreteerimise puhul Moskva Pushkini väljaluk toimunud meeleavalduse organiseerijana, matemaatika õpetajaks MIT-s, Michigani ülikoolis õpetab J. Brodski ning kuski USA-s elab ka oma usklikese pärast Venemaalt välja saadetud Glazov.

Väljasaatmine pole teatavasti siiski alinuke viis opositsioonilis-

test elementidest lahti saamiseks. Mitmed, eesotsas Andrei Amalriki'ga on jatkuvast Siberis, teised nagu kindral Grigorenko vaimuhaiglas, kolmandad, nagu opositsiooniliste laulude looja Galsh, küll vabaduses aga äärmises vaesuses. Ja siis on muidugi veel neid, nagu hiljuti aktuaalne olnud Jakir, keda rehzhimil on õnnestunud koo-

stosse manööverdada.

Kõigest sellest selgub, et N. Lõdu meetodid opositsiooni likvideerimiseks on võrreldes Stalini ajaga oluliselt muutunud. Näib, et vähemalt tuntud nimele puhul rakendatakse individuaalselt kõige sobivamaks peetud võtteid, mis ei pruugi muidugi tähendada, et need oleksid vähem efektiivsed. Mis juhtub aga vähemtuntud isikutega, ei ole melle kuigi hästi teada, samuti kui ei ole veel selgunud mida kavatsetakse teha uslike ja vähemusrahvaste hulgas leiduva massilise opositsiooniga. (EPL/PA)

Põllumeeste Kogude ülemaailmne kongress

ALINGSAS — Eesti Põllumeeste Kogude ülemaailmne kongress astub kokku Rootsis Koitjärvel 29. ja 30. juunil. Kongressil selgitatakse okupatsioonil võetud Eestis ja võimalusi poliitilise võitluse aktiveerimiseks kodumaa ja tema rahva heaks.

Delegaatide tuleb Argentiinast, Inglismaalt, Kanadast, Saksamaalt, Taanist USA-st, Uus-Meremalt jne. Et mahutada ja anda töölleasetega seotule õõlmissivõimalusi, püstitatakse selleks telk, mis mahutab sada kuni sadaviskümmend inimest.

Ettevõtte kooskõlastamiseks pidas EPK keskjuhatus Stockholmis koosoleku REE ja Eesti Maja ruumides. Määrati kindlaks kongressi töökava.

Kuna 1974 on kuulutatud kolmekordseks Põltsi aastaks, siis loomulikult pühendatakse kongressil erilist tähelepanu põllumeeste erakonna auesimehele, Konstantin Põltsile.

Enam kui 50 a. jooksul, mil põllumeeste organiseeritud erakondlik tegevus aset leidnud on Koitjärve kongress on järjekorras 14. nendes 5-ees maapaos.

Kongressil esinevad kõnedega peatoimetaja Johannes Västriik

Saksamaalt "30 aastat maapaguluses", jur. kand. Osvald Viirsoo "K. Põts ja põllumeeste liikumine", dr. Alfred Vendi Saksamaalt "Eesti majanduspoliitika uue valguses", peasekretär Ruut Põlts "Põllumeeste poliitika põhilised maapaos".

Pärast kongressi toimumist Võidupüha tähistamine ja viidutule süttamine ja piidulad Göteborgi Põllumeeste Kogu korraldusel. 3/30. juunil jätkub 100 EPK Rootsi esinduste koosoleku ja REE Rahvusliku Parempoolse Rühma nõupidamistega.

Rahapada

Tallinnas ajalehtede teatel leiti Rapla rajoonis endise Maidla mõisa juures maanteel suurem hulk muistiseid münte.

Need astesid madalal maa seotese keset maanteed. Lähemal järvevaatusel selgus, et rahad on õige vanad, ulatudes kuni XI sajandisse. Nende päritolu on Saksamaalt, Inglismaalt, Taanist, Ungarist jne. Kuidas muistised müntid maanteel sattusid ja seal võrdsimisi madalal säilida said, on muuseumimeestele täielikuks mõistatuseks.